

SOSIALDEMOKRATISK STUDENTFORBUNDS 5. ORDINÆRE LANDSMØTE
I OSLO 14. MARS 1991

Statsminister Gro Harlem Brundtland

DEN POLITISKE SITUASJONEN

"En uke er lang tid i politikken", sa forhenværende statsminister Harold Wilson engang. At dette utsagnet har sin berettigelse, blir vi stadig minnet om. Utviklingen de siste tre-fire månedene har til fulle bevist det.

Ikke minst krisen i Persiabukta og situasjonen i Baltikum har forsterket inntrykkene av en urolig verden. Sterke scener fra krigshandlingene i Midt-Østen, fra overgrepene i Baltikum og beretninger om utsultede, døende mennesker i Afrika har strømmet på oss gjennom fjernsynet og andre media. Hendinger og inntrykk vi så gjerne skulle vært foruten, men som samtidig understreker hvordan forholdene i andre land virker inn på vår egen hverdag. Midt-Østen og Baltikum har gitt oss uhyggelige påminnelser om at freden ikke er vunnet en gang for alle. Optimismen fra jublende høstmånader i 1989 ble i løpet av kort tid brått og brutalt vendt til pessimisme og bekymring. Dessverre - det behøver ikke være langt mellom begeistring og fortvilelse.

Også her hjemme møter vi større problemer enn før - ikke minst med en altfor stor arbeidsledighet. Og - ute og hjemme - venter miljøproblemene på en løsning, at vi i tide makter å sikre en bærekraftig utvikling.

For arbeiderbevegelsen har slike situasjoner alltid manet frem det beste i oss; sammen skal vi møte utfordringene og kjempe for de gode løsningene. Vi har nå fått

gjennomslag for vår politikk i Stortinget og opplever økt aktivitet i egen organisasjon. Men det er i tiden framover at de mest krevende takene skal tas.

"Vær-deg-selv-nok"-tankegangen fra 80-åras jappetid har spilt fallitt. Miljøbevegelsen krever handling fra fellesskapet og solidaritet fra hver enkelt av oss i det daglige. Minstepensjonistene og de unge i etableringsfasen krever sin rettmessige del av fellesskapets ressurser, og de altfor mange som i dag står uten det mest elementære: sikkerhet for arbeid og inntekt, påkaller innsats fra oss alle.

Solidaritet er, både gjennom det som skjer hjemme og ute, igjen blitt et begrep vi må gi slagkraft og innhold. Det er vår felles oppgave, vår utfordring, å gjøre solidariteten levende og omforme den til praktisk politikk.

Mitt budskap i en tid hvor problemene ser ut til å tårne seg opp, er at vi skal ha tro på egne krefter. Det er ingen andre som kan gjøre det bedre enn Arbeiderpartiet. Vi må gå inn i den gjenstridige virkeligheten for å løse problemene. Og jeg er optimist på vegne av våre egne muligheter. Forståelsen for at det er nødvendig med forpliktende samarbeid nasjonalstatene imellom, vokser stadig sterkere fram, og engasjementet for å drive politisk arbeid på fellesskapets grunn ser ut til å være sterkere enn på lenge.

Ledigheten er altfor høy. Slik vil vi ikke ha det i vårt land! Vi må ikke gi opp og gradvis venne oss til en høy ledighet, slik det har skjedd i mange andre land. Regjeringen tar sin del av ansvaret. Vår helt sentrale oppgave er å bekjempe ledigheten. Ledighetstallet de siste par månedene viser de utfordringer vi nå har startet på.

Arbeid for alle er jobb nummer én. Denne prioritering, som Arbeiderpartiet gjorde i fjor, har vist seg å være helt riktig. Vi sa ifra i fjor høst at regjeringen Syse ga et for optimistisk bilde når den hevdet at ledigheten var på vei ned. Vi pekte på at budsjettforslaget fra den borgerlige regjering la opp til en for liten innsats for å få sysselsettingen opp og ledigheten ned.

Den utvikling vi senere har sett, har dessverre vist at vi hadde rett. Det var helt nødvendig med en ny og endret kurs, men la oss huske: De tiltak vi fikk gjennomslag for i Stortinget, har ennå ikke fått mye tid til å virke.

Hva er det så vi har fått gjennomslag for? Vi har allerede fått til en styrking av kommuneøkonomien, stimulering av bygg- og anleggs-sektoren, økte bevilgninger til forskning og utvikling, og økninger i tilskuddene til energiøkonomisering og en vesentlig økt operasjonsramme for arbeidsmarkedstiltakene.

Vi fikk gjennomslag for lavere renter for boliglån i statsbankene. Vi har fått til 200 mill. ekstra til etableringslån for ungdom, så de lettere kan overta også brukte boliger. Dette betyr at det kan gis etableringslån for kjøp av nærmere 2.000 boliger.

For å støtte den sosiale boligbyggingen vil vi også øke innsatsen i prosjekter i boligsamvirket og byfornyelsen. I tillegg vil vi intensivere arbeidet med energiøkonomiserende tiltak. ENØK-tiltak i boliger og yrkesbygg vil gi positive virkninger for leverandørindustrien, bygg- og anleggsnæringen. Moderniseringen av hele vannkraftsystemet er et område som både kan gi økt tilgang på miljøriktig energi og flere arbeidsplasser i industri og anlegg.

Vi er i fullt arbeid med å endre situasjonen. I denne uka la et hurtigarbeidende utvalg under ledelse av Gunnar Berge, frem en omfattende rapport om "Aktuelle nærings-

politiske tiltak". Utvalget, som la frem sin innstilling på en felles konferanse mellom regjering, LOs sekretariat, Arbeiderpartiets stortingsgruppe og parti-ledelsen, har tatt for seg tre hovedspørsmål:

- Situasjonen og utsiktene for de viktigste næringer og og industrigrener når det gjelder markedsforhold, lønnsomhet og sysselsetting
- Hovedtrekk i bruken av de næringspolitiske virkemidlene
- Behovet for nye samarbeidsformer mellom bedrifter og myndigheter for å stimulere nyskapning og utvikling i alle deler av næringslivet

Det ble lagt fram mange konstruktive forslag til tiltak og reformer. Spesielt vil jeg nevne forslaget om en ny statlig nærings- og distriktsutviklingsbank, SNU. Den nye banken skal samle og effektivisere de virkemidlene vi har i Industribanken, Industrifondet, DU og Småbedriftfondet. Slik kan vi få til et enklere og mer oversiktlig system for de små og mellomstore bedriftene. Andre forslag var økte investeringer i lønnsomme transportveier - økt FOU-innsats - tiltak for å styrke egenkapitalen i bedriftene og betydningen av å gi stabile rammebetingelser for næringslivet, blant annet at den kraftkrevende industrien må få avklaring på sine kraftbehov.

Innstillingen ble godt mottatt av partene i arbeidslivet. Nå blir det et felles ansvar å følge opp. Regjeringen vil se på forslagene både nå i vår i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og i budsjettet til høsten. Vi er sterkt opptatt av å se på alle muligheter for å skape nye arbeidsplasser, både i offentlig og privat virksomhet.

Særlig viktig er det at vi får de unge i arbeid. Ledigheten blant unge kan lett få varige virkninger for den som ikke får fotfeste i arbeidslivet etter endt

utdanning. Det er en ulykke å måtte trygde arbeidsfør ungdom og ikke få alle unge inn i meningsfylt virke.

Derfor satser regjeringen ikke bare på skoleplasser og høyere utdanning, vi har også presentert et opplegg der det offentlige påtar seg et ansvar for at lærlinger skal få fullført sin lærekontrakt. Praksisplasser i arbeidslivet er et annet tiltak som tilrettelegges særskilt for ungdom. Og som et tilbud til skolesvake unge blir det i tillegg organisert skole- og arbeidsforberedende trening.

Jeg røper vel ingen hemmelighet når jeg nå sier at Regjeringen nøye vil vurdere Blegenutvalgets forslag om skolerett for all ungdom mellom 16 og 19 år, og da slik at alle ender opp med en studiekompetanse og/eller fagbrev.

Regjeringen vil også gi lønnstilskudd til arbeidsgivere, en ordning som tar sikte på å gjøre det lettere for ungdom å komme i ordinært arbeid med vanlige lønns- og arbeidsvilkår.

Vi kan raskt slå fast at skal vi klare å utvikle vårt velferdssamfunn videre, er det helt nødvendig å satse på kunnskap.

Kunnskap tilegnes både gjennom utdanning og erfaring.

Den teknologiske utvikling har et tempo som medfører at betydelige ressurser må settes inn for at vi skal være i fremste linje. Stilt overfor stadig sterkere krav til fornyelse, til satsing, investering i nye næringer og på nye områder, må vi ta i bruk alle de menneskelige ressurser et lite land som vårt kan stille.

Regjeringen har i sin tiltredelseserklæring uttalt at høyere utdanning og forskning er satsingsområder. De

midler vi benytter til dette i årene som kommer, vil være den beste investering i morgendagens samfunn.

Vi vet at mange - ikke minst Sosialdemokratisk Studentforbund - er spent på innholdet i den kommende melding om høyere utdanning.

Jeg kan ikke gi dere konklusjonene fra meldingen i dag, fordi vi ikke er ferdige med den politiske behandlingen. Desto viktigere er det jo at dere nå i debatten tar opp spørsmål og gir signaler som jeg kan ta med tilbake. I løpet av et par uker skal vi ta stilling til spørsmål som er av stor betydning for dere, som studiefinansiering og kapasitet og tilbud i høyere utdanning.

Vi står foran mange avveininger, det være seg antall studieplasser i ulike fag, åpne eller lukkede studier, kvaliteten på studiene og studentvelferd.

Regjeringen mener det er viktig at vi har en nasjonal styring på vår høyere utdanning. Vi må styrke fagmiljøene. Det kan bare skje ved at den kompetanse vi har, samordnes og bygges ut etter en helhetlig plan.

Vi vil derfor legge stor vekt på utbygging av et Norgesnett. Dette innebærer at vi etablerer ulike utdanningssteder som knutepunkter og bygger ut forbindelseslinjer mellom dem. På den måten kan vi få maksimal uttelling av de kunnskapsmiljøer vi har.

Jeg har sett at SSF har sagt det på denne måten:

"Kunnskap må sees på som den grunnleggende ressurs for verdiforvaltning og verdiskapning i Norge. Utdanningsstrukturen må derfor søke å utnytte befolkningens ressurser maksimalt."

Det er nettopp dette vi vil satse på!

Det er mange årsaker til den sterke søkningen vi nå har til høyere utdanningsinstitusjoner. Arbeidslivet har behov for ansatte med mer kunnskap. Samtidig har oppsigelser og arbeidsledighet ført til at mange satser på mer utdanning for å stille sterkere i konkurransen om arbeid.

Vi har nå et opptak på ca. 32.000 studenter, og i budsjettet har vi åpnet for 3.000 ekstra studieplasser. Siden universitetene for øyeblikket er helt sprengt kapasitetsmessig, kommer vi til å tildele en god del av disse plassene til de regionale høyskolene.

Det ligger store utfordringer i selve rekrutteringen til høyere utdanning. Ulikheter av geografisk, sosial og kjønnsmessig art gjør seg fortsatt gjeldende. Her har vi en jobb å gjøre.

Dere har sendt meg kopi av et brev til finansministeren der dere uttrykker frykt for at Storting og Regjering nå vil prioritere gjennomføringen av skattereformen uten å ta tilstrekkelig hensyn til fordelingsvirkningene for de unge.

La meg da si at det norske skattesystemet med sitt mylder av fradrag og avskrivninger er en viktig årsak til at vi har brukt kapital og ressurser dårligere enn mange andre land. Derfor er det viktig at vi nå klarer å gjennomføre den planlagte reformen der fradrag og avskrivninger skal erstattes av lavere satser. Dette gjelder særlig for næringslivet, men også for personbeskatningen. Vi må også få til et ryddig skille mellom personinntekt og bedriftsinntekt.

Selv om vi alle vil tjene på en reform som lager et bedre system, er det ikke til å komme utenom at ikke alle vil tjene på reformen på kort sikt. De med store rentefradrag vil komme dårligere ut enn de med små fradrag. Det kan da være grunn til å minne om at det er førti-

åringene - og ikke de helt unge akademikere - og de med høyest inntekt som har de høyeste rentefradragene.

Fordi reformene til dels kan få negative utslag for unge akademikere i en krevende etableringsfase, arbeider vi parallelt med selve skattereformen med tiltak som retter seg mot grupper vi ønsker å skjerme mot urimelig merbelastning.

Fra 1. mai går renten på studielån ned som følge av det budsjett vi har fått vedtatt. Vi vurderer ytterligere rentesenkning med virkning fra samme tidspunkt som skattereformen settes iverk, både for studielån og for visse boliglån. I meldingen om høgre utdanning vil hele studiefinansieringen bli drøftet og skattereformen gir samtidig argumenter for at vi bør søke å komme de utdanningssøkende i møte.

Når det gjelder velferd under studiet, har vi prioritert utbygging av studentboliger. I 1991 vil det bli bygget mellom 600 og 700 boliger mer enn Syse-regjeringen foreslo.

Regjeringen er enig i at det er en klar fordel at studentene selv engasjerer seg og er aktivt med når beslutningene skal treffes. Vi vil, slik vi også gjør innenfor andre områder, gå inn for aktiv medvirkning og deltakelse fra alle berørte parter. Et aktivt engasjement er den beste garanti for at alle saker blir tilstrekkelig belyst. Det stiller også krav til den enkelte om å ta ansvar både for egen og andres situasjon når beslutninger skal treffes.

Vår tids forskere snakker om "livsfaseklemmen" og beskriver en situasjon de fleste småbarnsforeldre kjenner igjen: dårlig tid, dårlig råd og dårlig samvittighet -

for alt man ikke rekker, alt man ikke klarer å få til, alt man så gjerne skulle ha gjort.

Mange foreldre opplever et heseblesende kappløp mellom egen arbeidstid, barnehagens åpningstid eller dagmammass hentetid, forretningenes lukningstid og kveldens mangslungne program der barn skal hentes og bringes til og fra ulike aktiviteter. Tiden er blitt familielivets knapphetsfaktor.

Barna er først og fremst foreldrenes ansvar, men det må være en felles oppgave å sikre dem gode og trygge oppvekstvilkår. Sikre at ikke barna blir tapere i en samfunnsutvikling som har satt stadig flere småbarnsfamilier i "klemme".

Derfor har Regjeringen i sitt første statsbudsjett lagt opp til en barnepolitisk offensiv. Denne offensiven inneholder følgende elementer for de minste barna:

- Lønnet foreldrepermisjon utvides til ett år.
- Alle barn mellom 1 og 6 år sikres plass i barnehage eller annet tilrettelagt tilbud.
- Alle 6-åringer sikres et heldagstilbud i skolen. Undervisningsdelen skal være obligatorisk.
- Heldagsskoletilbud for alle barn 1. - 3. klasse bygges ut.
- Barne- og ungdomsvernet utvikles slik at barns rettigheter styrkes, køene i barnevernet avvikles og kommuner og fylkeskommuner bygger opp et vel-fungerende barnevern.

Det er tre viktige elementer i dette omsorgstilbudet: foreldrepermisjon, barnehage og heldagsskole. Til sammen vil dette gi et godt omsorgs- og tilsynstilbud til alle

barn under 10 år. Det er samtidig et tilbud til småbarnsforeldrene, som får lettet noe på byrdene i en travel hverdag.

Men vi må ikke glemme at selv om barnehager og skolefritidsordninger springer ut av et tilsyns- og omsorgsbehov, så skal det først og fremst være et tilbud til barnet selv. Et tilbud om egenutvikling og vekst.

Derfor har regjeringen også styrket skolen for de minste, ved å øke undervisningen med 3 timer pr. uke i skolens 1. - 3. klassetrinn.

Mange er urolige for skadene på vårt miljø, men også i tvil om hvordan vi skal greie både trygt arbeid og et trygt miljø. La det være klart: 1990-årene må bli tiåret for en storstilet, miljøpolitisk snuoperasjon. Det finnes ingen vei utenom - vi må finne løsninger gjennom forpliktende samarbeid - både i vårt eget land og mellom nasjoner.

De mest alvorlige miljøproblemene er i sitt vesen internasjonale. Det vil ikke hjelpe Norge om vi bare skulle rydde i eget land. Vi er helt avhengige av at andre land begrenser sine forurensninger.

Vi må på samme måte som andre land ta ansvar både for å rydde opp i egne forurensninger og for å ta vår del av kampen mot de forurensninger som er internasjonale i sin karakter. Inntil videre må vi basere oss på nasjonale mål, bl.a. når det gjelder å kunne stabilisere utslippet av CO₂ på nivået fra 1989 innen år 2000. De fleste vest-europeiske land har gjennom EF satt seg det samme mål.

Det er imidlertid nokså klart at vi raskere og bedre kan nå de internasjonale mål ved et tett og forpliktende samarbeid med andre land. Da kan midlene bli satt inn der

vi får størst reduksjon av forurensingene for hver krone eller hver dollar som settes inn. La meg ta et eksempel: Ytterligere reduksjon av SO₂ - som skaper "sur nedbør" - her i landet koster nesten ti ganger mer enn i Polen. Det er slike grunner som gjør at vi er beredt til å bruke 300 mill. kroner de nærmeste årene for å skape ny og renere nikkel-industri på Kola-halvøya, få kilometer fra den norske grense. Det er derfor vi må få en ny generasjon av internasjonale miljøavtaler. Da kan vi drøfte virkemidler som fordeling, kjøp eller leie av utslippskvoter mellom land. Da kan vi få uttelling for prosjekter i Norge som gir en god energibruk med små utslipp av CO₂. Istedet kan vi medvirke til å redusere bruk av kull eller tungolje med stort utslipp av CO₂ i andre land.

Det kan i første omgang være mest realistisk å få til et slikt energi- og miljøsamarbeid i en europeisk ramme. Uten et internasjonalt samarbeid av denne type vil det fra tid til annen oppstå klare konflikter i forhold til utvinningen av olje og gass og ønsket om at vi også i Norge skal ha en naturlig industriell anvendelse av dette verdifulle råstoffet.

Denne type avveininger må gå inn i de omfattende vurderinger, der også viktige økonomiske spørsmål gjenstår, av hvorvidt det kan lages flytende gass av Snøhvit-gass eller Metanol av Heidrun-gass.

Regjeringen setter nå mye inn på å arbeide for nye internasjonale avtaler. I første rekke gjør vi dette fordi det vil gi en bedre løsning av internasjonale miljøproblemer. Men vi gjør det også fordi det vil gi et bedre og mer rasjonelt beslutningsgrunnlag for vår egen industriutvikling.

Det er deprimerende å oppleve hvordan politikere som våren 1989 for enhver pris skulle overby Arbeiderpartiet med krevende mål om reduserte utslipp av CO₂, nå går til de motsatte ytterligheter.

Arbeiderpartiet vil ikke leke miljøpolitikk på denne måten. Det vil gi helt gale signaler dersom Norge nå, helt alene og på tvers av andre europeiske land, skulle gå bort fra de nasjonale mål som er satt for å begrense utslippene av klimagasser. Utforming av nye nasjonale mål kan først skje når vi ser et mønster for nye og bedre internasjonale avtaler.

Norge har i utgangspunktet en sammensetning av energi-bruken som gir relativt mindre utslipp av CO2 i forhold til produksjonen sammenlignet med mange andre land. Derfor kan det koste mer i Norge å holde CO2-utslippene nede i form av høye drivstoffpriser og i form av restriksjoner på industriell bruk av petroleum.

Jeg tror nokså mange av disse grunner ser behovet for at vi kan lage andre og bedre internasjonale klima-avtaler. Men slike avtaler lages ikke i et politisk vakuum. Miljøoppgavene er blant de viktigste grunner for at vi nå på et bredt grunnlag må engasjere oss i europeisk politikk, slik bl.a. EØS-avtalen gir et bedre grunnlag for.

EØS-spørsmålet vil prege vårens politiske debatt. I dagspressen og i det som nå vokser fram som en ny NEI-TIL-EF-bevegelse, er det mange som prøver å fortelle oss at vi ikke trenger en EØS-avtale.

Det vekker selvsagt oppmerksomhet når 12 kjente sosialøkonomer går ut mot planene om et europeisk økonomisk samarbeidsområde (EØS) og mener en reforhandlet frihandelsavtale vil være et mer gunstig alternativ for Norge.

Sosialøkonomenes vurderinger hviler på et sviktende grunnlag. For det første har EF gjort det klart at de ikke er interessert i tosidige forhandlinger med hvert

enkelt EFTA-land. En slik linje ble faktisk prøvd de første årene etter samarbeidserklæringen mellom de to organisasjonene fra Luxemburg-møtet i 1984. Gjennom nesten fire år foregikk prosessen, men helt uten resultater av betydning.

Nettopp denne virkeligheten var utgangspunktet for EF-kommisjonens president, Jaques Delors, da han i 1988 tok til orde for en ny strategi. Han utfordret EFTA som organisasjon til forhandlinger med EF om et bredt europeisk samarbeidsområde, bygd på likeverdige konkurransevilkår, på økt handel med nye produkter og tjenester og til samarbeid om miljøvern, forskning og utvikling.

Også i EFTA var frustrasjonen stor over manglende resultater. På Oslo-møtet like etter Delors' tale tok EFTA-landene derfor utfordringen fra EF. Dette ble starten på EØS-prosessen.

Også på et annet vesentlig punkt svikter argumentasjonen helt: Den bygger nemlig på den forutsetning at EF i tosidige forhandlinger med Norge - dersom slike i det hele tatt ville bli satt i gang - ville være "snillere" med oss enn i forhandlingene med et samlet EFTA. Påstandene bygger også på den forutsetning at Norge i slike forhandlinger kan plukke ut alle de "gode rosinene i EF-pølsa", og at EF i sin velvillighet ikke vil stille krav til motytelser fra Norge.

For tradisjonelle industrivarer vil nok ikke forskjellen bli så stor. Men EØS handler også om eksport av tjenester vårt viktigste vekstområder på eksportsektoren. Det handler dessuten om miljøvernssamarbeid, forsknings-samarbeid og utvikling av nye produkter. Alt dette blir viktig for Norge, og en frihandelsavtale er en altfor snever ramme for å møte de utfordringene.

Forhandlingene som nå pågår, er av sentral betydning for Norge. De dreier seg om å fastlegge viktige rammevilkår

for 90-årenes arbeid med å sikre verdiskapning og sysselsetting på varig basis. Vi har nå muligheten til å trygge nasjonale interesser ved å videreutvikle forbindelsene med EFTA- og EF-landene som til sammen mottar 90 % av vår eksport. Hovedoppgaven er å få en avtale som sikrer norske bedrifter like konkurransevilkår med sine vest-europeiske konkurrenter - i et marked med rundt 370 millioner innbyggere.

Et lite land med stor avhengighet av eksport- og importvirksomhet må ha fremtidsrettede avtaler. Vi trenger den sikkerhet og den garanti et internasjonalt regelverk - som etterleves likt i de ulike landene - kan gi oss.

EØS-forhandlingene går nå inn i en avgjørende fase. For Norge blir det helt sentralt å få skikkelige løsninger for fiskerne og fiskeindustrien. Det er ellers mange enkeltspørsmål som tas opp, og la meg kort nevne fire temaer som Regjeringen er sterkt opptatt av som ledd i EØS-avtalen.

- EØS-avtalen må sikre oss retten til å opprettholde og videreutvikle høyere standarder innen helse, sikkerhet og miljø. I stedet for å snakke om varige unntak på dette området opprettholder vi vår rett til å ha høyere standarder.
- Konesjonsloven må styrkes. Dagens konesjonslover diskriminerer utlendinger. Regjeringen vil i stedet legge frem lovforslag som innebærer generell konesjonsplikt uavhengig av eiers nasjonalitet. Konesjonsplikt kan inntre ved kjøp av mer enn 20 % av eierandelene i bedrifter som oppfyller visse kriterier. Aktuelle kriterier kan være antall ansatte, omsetning, aktiva, offentlig FOU-innsats i bedrifter og - selvfølgelig - forsvarsmessige hensyn.

I den norske debatten er det de som generelt frykter deltakelse fra utenlandsk kapital. Men alle har

kunnet observere at såkalt slakting av bedrifter like gjerne kan følge av norsk kapitals disposisjoner. Derfor er det så viktig å få konsesjonsregler som sikrer oss mot alle typer spekulative oppkjøp.

- Fra fagbevegelsen i EFTA er det reist krav om at den sosiale dimensjon må sterkere inn i forhandlingene. Dette dreier seg først og fremst om forhold knyttet til arbeidslivet og arbeidstakernes rettigheter. Eksempler på dette er likestilling, vern av gravide i arbeidslivet, arbeidsmiljø, medbestemmelse, konsernfaglig samarbeid, forbud mot barnearbeid, spørsmål om lønns- og arbeidsbetingelser i vertslandene osv. Regjeringen har aktivt kjørt fram disse spørsmålene i forhandlingene.
- Mulighetene for å eksportere norske varer og tjenester til offshoresektoren må styrkes, ved at norske leverandører, f.eks. verkstedindustrien, får adgang til den britiske sokkel.

Hva er så forskjellen på en EØS-avtale og EF-medlemskap? I EF går medlemslandene inn i et enda tettere politisk fellesskap; med felles landbrukspolitikk, felles fiskeripolitikk, harmonisering av avgiftspolitikken og en felles handelspolitikk overfor tredjeland. Samarbeidet i EF om utenriks- og sikkerhetspolitikken og spørsmålet om økonomisk og pengemessig union faller heller ikke innenfor rammen av EØS-avtalen.

EØS-avtalen vil styrke de norske bedriftenes muligheter ved at de får de samme vilkår som sine europeiske konkurrenter. Men det er ikke dermed sagt at norske bedrifter vil kunne møte fremtiden uten problemer. Skal vi gjøre oss full nytte av de mulighetene som åpner seg, må vi også innstille oss på omstillinger som på kort sikt kan bli både brysomme og vanskelige. Det er først og fremst de skjermede bransjene som vil få de største omstillingsoppgavene, slik vi lenge har vært klar over. Den

utfordringen har norsk næringsliv uansett. Vi må ganske enkelt kunne hevde oss i den internasjonale konkurransen.

Derfor er det så viktig at vi i fellesskap og i tide ser for oss hva disse oppgavene vil gå ut på, i form av nye krav til forskning, produktutvikling, bedriftsorganisering, salgsarbeid og samarbeid mellom bedrifter. Utviklingen fremover i 1990-årene vil stille klare krav i så måte. Det vil bli en skarpere konkurranse som vi ikke kan velge oss bort fra, uansett hvilket syn vi måtte ha på de ulike samarbeidsformer i Europa.

Her hjemme blir den viktigste oppgaven i månedene framover, å mobilisere hele bevegelsen foran valget til høsten. Vi må ikke nå ta til oss alle de gode meningsmålingene vi har sett siden regjeringsskiftet og tro at resten gjør seg selv. Carl I. Hagens mange medieutspill de siste ukene, der han nå systematisk går løs på svake grupper i samfunnet og skjærer alle som mottar statlige overføringer over en kam, viser oss behovet for en klar mobilisering.

Kristin Clemets gjentatte angrep på velferdsstaten og forsøkene på å sette individets frihet og tro på egne krefter opp mot sosialdemokratiets fellesskapstanke må ikke få stå uimotsagt. Velferdsstaten har gjort at begreper som solidaritet og velferd er i ferd med å tape sitt reelle innhold, skrev hun i Dagbladet for noen uker siden, og anklaget Arbeiderpartiet for å sosialisere folks bekymringer. Jeg tror valget til høsten vil vise at hun tar feil, at mange har fattet ikke bare den ideologiske forskjellen mellom Arbeiderpartiet og Høyre, men også den praktiske forskjellen i egen hverdag. Vi vil utløse egne krefter og vår felles evne til å ta vare på hverandre.

Kristin Clemets argumentasjon er at velferdssamfunnet bare skal sikre ytelse for de svakeste. Da er det ikke

lenger et velferdssamfunn, men et forsorgssamfunn. Vi må ta vare på velferdssamfunnets grunntanke: at vi skal løse viktige oppgaver i fellesskap. Det er en kvalitet i et samfunn at arbeiderens og direktørens barn går på samme skole og at de begge ligger på det samme sykehus den dag de trenger det. Det er disse kvalitetene vi fortsatt må stå sammen om og slåss for å kunne sikre.

Høyre vil så gjerne gi inntrykk av at vi er limt fast til gamle dogmer. Nei, vi jobber ut fra virkeligheten slik den er. Det som har preget arbeiderbevegelsen, er reformviljen. Den har vi hatt opp gjennom hele vår historie, og den har vi fortsatt. Vi har tatt mål av oss til å gjennomføre store reformer i 90-årene, for barn, unge og utdanningssøkende. Og vi har satt oss som mål å gjøre en innsats for vårt felles miljø, her hjemme, i internasjonale avtaler og i den store, globale sammenheng. Skal vi klare dette, må vi ha ungdommen med oss.

Det er en oppgave jeg vet dere tar på alvor. Når denne debatten er ferdig, vet jeg at dere skal behandle arbeidsprogrammet. I morgen står organisasjonsnotatet for tur. Jeg ønsker dere lykke til, både med eget arbeid og med det arbeidet vi alle skal gjøre foran høstens valg og i det spennende politiske arbeid som venter i nittiårene.